

BLIND ALARM TO GANGE, MEN . . .

Af dr. med. *Henning Schmidt*

To gange i sommeren 1959 kom der alarmerende bulletiner fra Grønland. Begge gange var det frygten for, at syfilis var blevet indført i landet, der skræmte sindene, men det viste sig heldigvis begge gange at være blind alarm. Selv om det således i denne omgang blev ved truslen, blev problemet med en så alvorlig infektionssygdom pludseligt aktuelt, og det endog på et tidspunkt, hvor syfilis i Europa er blevet en så sjælden lidelse, at mange yngre læger næppe har haft lejlighed til at studere den uden for lærebøgernes illustrationer.

Den første skræmmende meddelelse fra Grønland var forårsaget af, at en sømand, som havde besøgt Grønland og der haft flere kontakter med grønlandske kvinder, efter sin hjemkomst mødte frem på Rudolph Bérgh's hospital med tegn på frisk syfilis. En undersøgelse blev straks sat i gang i de distrikter, som sømanden havde besøgt under sit ophold i Grønland, og det lykkedes at isolere et par kvinder, som denne farende svend havde haft interesse for i land, men ingen af disse kvinder frembød symptomer på syfilis på tidspunktet for den først stedfundne undersøgelse.

Næste alarm indtraf et par uger senere, idet et par personer i Sydgrønland frembød kliniske tegn på syfilis. En nærmere undersøgelse viste imidlertid i disse tilfælde, at bakterier, der indtil forveksling ligner de mikroorganismer, der forårsager syfilis, kunne påvises hos disse patienter, men i modsætning til syfilisbakterierne er denne, dens beslægtede bakterie, uskadelig. Undersøgelse af de mistænkte blod afslørede yderligere, at der ikke kunne være tale om syfilis.

En stor lettelse greb ikke blot den grønlandske befolkning ved meddelelsen om, at syfilis ikke var påvist, og derfor formentlig endnu ikke indført i landet, og glæden herover blev i allerhøjeste grad delt af det medicinalpersonale, som i tilfælde af, at syfilis optrådte i Grønland, ville få fuldt op at gøre og formentlig ikke ville kunne klare behandlingsopgaverne uden specialkyndig og talstærk hjælp fra moderlandets side.

Første runde er nu overstået med det glædelige resultat, at alarmen i denne omgang var blind. Men også den umiddelbare lettelse herover bærer i sig et memento: erkendelsen af, at den nære kontakt, som Grønland efterhånden er kommet i

med omverdenen, i sig selv indebærer en risiko for, at sygdomme i Europa yderst let kan importeres og i Grønland være af større alvorlighed, fordi sygdommene møder en befolkning, som ingen naturlig modstandskraft har mod lidelserne eller som ikke igennem generationer har oparbejdet en blot nogenlunde resistens mod mere gængse infektionssygdomme.

Man så således i 1951, hvorledes målinger, som på vore breddegrader er en yderst banal børnesygdom, fik indpas i den grønlandske befolkning og i løbet af tre måneder angreb 99,9 % af Julianehåb distriktets indbyggere. At denne infektionssygdom pludselig kunne optræde i den tidligere aldrig med denne lidelse angrebne grønlandske befolkning kunne givetvis tilskrives, at rejsetiden til Grønland i vore dage er blevet kraftigt reduceret, således at sygdomme, hvis inkubationstid er af en sådan længde, at de inficerede personer tidligere blev syge under rejsen til Grønland, i dag først får symptomer og dermed mulighed for at viderebringe smitte på et tidspunkt, hvor de for længst har taget ophold iblandt den indfødte befolkning.

Efter denne digression maa det være rimeligt atter at betragte problemet syfilis i det grønlandske landområde, thi medens disse linier læses, har alarmen om syfilis på Grønland muligvis lydt for tredje gang, og denne gang er alarmen måske ikke blind. For lægmand vil det derfor være naturligt at stille en række spørgsmål i denne forbindelse, og visse af de spørgsmål, der kan dukke frem, skal man forsøge at besvare. Kan det ikke undgås, at syfilis på et eller andet tidspunkt importeres til Grønland? Formentlig ikke. I vore dage, hvor så mange skibe af forskellig nationalitet med i medicinsk henseende relativt ukontrollerede besætninger får indpas i landet, vil syfilis uhyre nemt kunne blive medbragt. Syfilis flourer jo stadig i havnebyer og ganske særligt i byerne i Sydeuropa, hvorfra mange af de Grønland besøgende skibe udgår. Under denne sommers frygt for syfilis havde man foretaget visse karantæneforanstaltninger, bl. a. omfattende landgangsforbud for opankrede skibes besætninger. Et portugisisk skib var som følge af de karantænemæssige foranstaltninger nægtet landlov for sin besætning i Godthåb, og skibet var ankret op et stykke fra havnekajen. Men de menneskelige drifter var her stærkere end de lovgivende myndigheders forbud, og de portugisiske søfolks varme blod overvandt det kolde vands afspærring - de svømmede i land til pigerne der ventede på kajen. Heltlere en pige og en våd trøje end sømandens triste ensomhed. Når man hertil føjer den grønlandske befolknings syn på seksuelt samliv, kan man forstå, at mange år skal forløbe før den seksuelle moral ændres. Man må derfor se i øjnene, at risikoen for import af syfilis er nærliggende.

Hvorfor frygter man syfilis mere end andre infektionssygdomme? Fordi denne sygdom er af kronisk karakter, banal i sine tidlige stadier, men yderst alvorlig, hvis

den ubehandlet får lov til at gennemløbe sin naturlige vej og ende i det såkaldte tredje stadium, der kan være både invaliderende og livstruende og optræde på et tidspunkt i den inficeredes tilværelse, hvor vedkommende langt fra burde være af-færdig og færdig med sin dennesidige livsopgave. Men de alvorligste følger er vel nok overførelsen til afkommet, hvis moderen lider af ubehandlet syfilis. Disse uskyldige børns lidelser i form af legemlige og psykiske defekter er et så deprimerende syn, at alt må gøres for i tide at behandle moderen i svangerskabet for i nogen grad at kunne råde bod på de triste følger, som den medfødte syfilis kan have.

Det er alfa og omega, at de personer, der frygter at være inficerede er sig deres ansvar bevidst og snarest muligt søger lægebehandling, der i fald den sætter tidligt ind medfører store chancer for en helbredelse, som man formentlig kan anse for at være 100 % sikker.

Vi har nu set, at livsformen på Grønland er af en sådan art, at ethvert kultur-samfunds svøbe også må finde indpas i den grønlandske befolkning. Og vi aner ikke i dag, hvordan denne befolknings modstandskraft vil være over for syfilis. Een ting har historien imidlertid fortalt os på dette specielle område. I middelalderen hær-gede syfilis Europa, og i sygdommens kølvand fulgte invaliditet og dødsfald. Da syfilis foer hårdest frem i den gamle verden, havde man ingen behandlingsmeto-der, som man kunne fæste tillid til. Og derfor var billedet så dystert. I dag besid-der vi penicillinet, som til denne dato er anerkendt som yderst effektivt i behandlin-gen, og dette renommé hævder penicillin 15 år efter dets inførelse i syfilisbehandlin-gen. Penicillin er derfor det behandlingsmiddel, man må fortrøste sig på, når syfilis en skønne dag er en kendsgerning i vor nordligste landsdel. Det kan godt være til-fældet i morgen og det kan i heldigste fald vare nogen tid, men undgå syfilis i Grønland er en utopi.

Det gælder om, når denne situation indtræder, da at holde hovedet klart og træffe de rigtige forholdsregler, således at civilisationens svøber kan blive modtaget på rette måde og bekæmpet effektivt fra starten.